

LA VIOLÈNCIA INTRAFAMILIAR CAP A INFANTS DURANT LA PANDÈMIA PER LA COVID-19

Causes i conseqüències des de la visió del sector socioeducatiu

DOMESTIC VIOLENCE AGAINST CHILDREN DURING THE COVID-19 PANDEMIC

**Causes and Consequences from the Perspective of the Socio-
Educational Sector**

Laia Arias Solé

Universitat Oberta de Catalunya. Estudis de Psicologia i Ciències de l'Educació.

Barcelona, Catalunya

Ivet Bayés Marín

Universitat Oberta de Catalunya. Estudis de Psicologia i Ciències de l'Educació.

Barcelona, Catalunya

RESUM

Els casos de violència intrafamiliar cap a infants han augmentat des de l'inici de la pandèmia per la Covid-19 a Catalunya i existeix la necessitat d'entendre les causes i les conseqüències del fenomen per tal de plantejar propostes de millora. L'estudi empíric plantejat utilitza una metodologia quantitativa: a partir d'un qüestionari administrat a professionals del sector socioeducatiu de diferents serveis de Catalunya (professionals que treballen en Equips d'Assessorament i Orientació Psicopedagògica (EAP) i Serveis Socials) s'analitzen les causes i les conseqüències de la problemàtica des de la seva visió. Amb un total de 156 professionals enquestats, els resultats de l'estudi mostren que les causes principals de la violència intrafamiliar cap a infants són la situació socioeconòmica precària per part dels progenitors o tutors legals de l'infant i la violència preexistent en el nucli familiar cap a aquest. Pel que fa a les conseqüències de la violència intrafamiliar, en destaquen dues: l'empitjorament de la salut mental de l'infant i l'acumulació de casos que no es poden atendre tan bé per part dels serveis socioeducatius com abans de la pandèmia. Entre les propostes per a reduir la violència intrafamiliar hi ha la necessitat d'augmentar les plantilles de professionals de la salut mental i l'acompanyament als progenitors o tutors legals per a reduir l'estrès parental i fomentar habilitats parentals. La discussió i les conclusions de la recerca apunten a la importància de treballar amb les famílies i la necessitat d'augmentar els recursos humans per abordar la salut mental dels infants.

Paraules clau: violència intrafamiliar, infància, Covid-19, Equips d'Assessorament i Orientació Psicopedagògica, Serveis Socials.

ABSTRACT

Cases of domestic violence against children have increased since the beginning of the Covid-19 pandemic in Catalonia and there is a need to understand the causes and consequences of the phenomenon to make proposals for improvement. The empirical study uses a quantitative methodology: from a questionnaire administered to professionals in the socio-educational sector of different services in Catalonia (professionals working in Counselling and Psychopedagogical Guidance Teams (EAP) and Social Services), the causes and consequences of the problem are analysed from their point of view. With a total of 156 professionals surveyed, the results of the study show that the main causes of domestic violence towards children are the precarious socioeconomic situation of the parents or legal guardians of the child and the pre-existing violence in the family nucleus towards the child. Concerning the consequences of intrafamily violence, there are two that stand out: the worsening of the child's mental health and the accumulation of cases that cannot be attended well enough by socio-educational services as before the pandemic. Among the proposals to reduce intrafamily violence there is the need to increase the number of mental health professionals and to accompany parents or legal guardians to reduce parental stress and promote parenting skills. The discussion and the conclusions of the research indicate the importance of working with families and the need to increase human resources to address the mental health of children.

Key Words: Domestic violence, Childhood, Covid-19, Counselling and Psychopedagogical Guidance Teams, Social Services.

Introducció

La pandèmia per la Covid-19 ha suposat un abans i un després per a tota la humanitat i una de les problemàtiques que ha anat en augment des del març de 2020, quan es van començar a aplicar mesures de confinament i/o restriccions a tot el món, és la violència intrafamiliar cap a infants. En aquesta recerca s'ha conceptualitzat la violència cap a la infància d'acord amb la definició de l'Organització Mundial de la Salut en el seu informe "Inspire", i concretament pel que fa als termes de "maltractament infantil", "violència sexual" i "violència emocional o psicològica i ser testimoni de violència" (World Health Organization, 2016).

Per a desenvolupar la investigació s'ha partit del marc teòric de Barudy i Dantagnan (2005) sobre els *bons tractes* als nens i nenes des del qual es considera que el benestar dels infants i la seva salut han de considerar-se el centre de les prioritats com a éssers humans. Aquests autors exposen que a la nostra societat hi ha un sistema que pot sostenir i perpetuar el *mal tracte* infantil i que analitzar l'entorn en el qual es desenvolupen els infants és fonamental per a entendre per què es pot produir la violència cap als infants. Des del model teòric de Barudy i Dantagnan (2005) es reflexiona sobre la violència com un problema social i històric; també sobre l'adultisme, entès com les dificultats d'un adult per a connectar amb el nen que va ser de petit (Barudy (1998); a Barudy i Dantagnan, 2005) i el risc que existeix que progenitors que han viscut violència a la infància puguin perpetuar i reproduir violència cap als seus fills i filles. Des d'aquesta recerca, i d'acord amb el marc teòric de Barudy i Dantagnan (2005), també s'han considerat els diferents factors que tenen a veure amb l'aparició de mals tractes cap a la infància (és a dir, les causes de la violència cap als infants): la família i els seus contextos, els diferents serveis que intervenen en el sistema de protecció de la infància, el funcionament del sistema judicial i els recursos terapèutics i educatius existents per als infants. Davant d'aquests factors, la present recerca s'ha centrat a estudiar la violència cap als infants a nivell intrafamiliar des de la visió dels sistemes educatiu i de protecció a la infància, en què

la perspectiva dels psicopedagogs/gues i treballadors/es socials dels Equips d'Assessorament i Orientació Psicopedagògica (EAP) així com els psicòlegs/psicòlogues, treballadors/es socials i educadors/es socials de Serveis Socials de diferents parts de Catalunya ha estat fonamental per a desenvolupar l'estudi. Des del model teòric de Barudy i Dantagnan (2005) també s'exposen les conseqüències que els mals tractes produeixen als infants: problemes en el desenvolupament, en la manera de relacionar-se dels infants amb el seu entorn i ells mateixos, dificultats per a desenvolupar la resiliència, el desenvolupament de traumes i dificultats en l'establiment de vincles amb altres persones i l'aferrament adequat a figures de referència. En una ampliació d'aquest marc teòric, Barudy, Dantagnan, Comas i Vergara (2014) fan propostes de treball per a la promoció d'habilitats parentals que fomentin els bons tractes als infants i es fan propostes de reflexió per a professionals que treballen en aquest àmbit.

Des de l'inici de la pandèmia per la Covid-19, la recerca científica ha constatat que la violència intrafamiliar cap a infants és una problemàtica que ha augmentat des del primer confinament del març de 2020 (Paricio del Castillo i Pando Velasco, 2020; Bhatia et al., 2021). De fet, d'acord amb Bradbury-Jones i Isham (2020), encara que pugui semblar una paradoxa, els períodes de confinament a casa per a estar protegit de la Covid-19 no han assegurat que un estigui protegit d'altres problemàtiques per a la salut, com és el cas de famílies en què es produeix violència en el seu nucli familiar. D'acord amb Guessoum et al. (2020) i Parra, Roldán i Torres (2020), hi ha relació entre l'augment de la violència intrafamiliar amb el període de confinament i, segons Piquero, Jennings, Jemison, Kaukinen i Knaul (2021), les mesures de confinament han fet que els factors de risc (com ara la falta de feina, l'aïllament social, els conflictes de parella o l'abús de substàncies) per a les persones vulnerables dins del nucli familiar hagin anat en augment pel fet d'haver hagut de passar més temps amb les persones agressores dins del nucli familiar. D'acord amb Fuentes-Peláez, Crous, Lapadula i Rabassa (2020), la pandèmia també ha afectat de forma significativa la feina dels treballadors del sector socioeducatiu pel que fa al funcionament dins dels seus serveis, el seu benestar individual i la inversió de temps laboral que aquests treballadors han hagut de dipositar per a ajudar la infància a la qual atenen.

Davant aquesta problemàtica s'hi atribueixen diferents causes, com ara el fet de passar més temps a casa en un ambient de tensió o la violència preexistent en algun grau, la incertesa sobre el futur, la pèrdua del lloc de feina d'algun dels progenitors, la manca de recursos econòmics familiars per a tirar endavant o un deteriorament de la salut mental per part dels progenitors (Espinosa, 2020; Pereda i Díaz-Faes, 2020; Calvano et al., 2021; Piquero et al., 2021). Altres autors, com Kourti et al. (2021), apunten que la impossibilitat d'anar a escola per la pandèmia per la Covid-19 també ha fet que el risc de patir violència com a infant hagi estat més alta. Altres causes relacionades amb la violència intrafamiliar també tenen a veure amb la violència de gènere cap a les dones dins del nucli familiar. Hi ha dones que han patit un augment de la violència cap a elles en temps de pandèmia (Agámez i Rodríguez, 2020; Ertan, El-Hage, Thierrée, Javelot i Hingray, 2020; Institut Català de les Dones, 2020; Lorente-Acosta, 2020). El fet d'haver d'estar convivint en el mateix domicili amb l'agressor durant mesos seguits sense poder sortir ha produït un augment de la violència a casa que inevitablement ha repercutit en el tracte als infants que viuen dins del nucli familiar en el qual hi ha violència de gènere (Ertan et al. 2020; Humphreys, Myint i Zeanah, 2020; López-Hernández i Rubio-Amores, 2020). L'espai domèstic, doncs, ha suposat un risc per a les dones i infants que rebien violència abans de l'inici de la pandèmia o que van començar a rebre'n arran d'aquesta. Per tot el que s'ha exposat fins ara s'ha constatat que les causes que expliquen la violència intrafamiliar cap a infants en el context de la pandèmia per la Covid-19 poden ser múltiples. Les conseqüències, però, han apuntat principalment cap a un empitjorament sever de la salut mental dels infants (Dubey et al., 2020; Ertan et al., 2020; Guessoum et al., 2020; Marques, Da Silva, Sena i Simoes-e-Silva, 2020; Mazza, Marano, Lai, Janiri i Sani, 2020; Piquero et al., 2021), tot i que només faci al voltant de dos anys que aquesta pandèmia va començar. Alhora, l'altra conseqüència que s'ha identificat és el desgast i els problemes de salut generals dels professionals que atenen la infància (Kumar i Nayar, 2021). En el cas de Catalunya, Fuentes-Peláez et al. (2020), en l'informe de la FEDAIA (Federació d'Entitats d'Atenció a la Infància i l'Adolescència), han exposat que al llarg de la situació

de confinament hi va haver un increment de casos de violència en l'àmbit familiar. De fet, tant el confinament que va haver-hi de mitjan març fins pràcticament mitjan juny com d'altres que la població hagi pogut viure (per exemple, per haver estat en contacte estret amb una persona que ha donat positiu per Covid-19 en un moment donat) han fet que alguns infants hagin hagut de passar més temps amb els seus progenitors i que la violència intrafamiliar incrementés o que es donés per primer cop d'una manera evident. A més a més, d'acord amb el Síndic de Greuges (2020), molts infants no van veure garantits els seus drets en els primers mesos de pandèmia i la seva situació personal es va veure agreujada en diferents aspectes, com ara el fet de no poder anar a escola o no poder fer activitats de lleure, però també pel fet de no tenir l'acompanyament emocional necessari pels temps que s'han viscut i que estan vivint. Pel que fa als treballadors del sector socioeducatiu, el Síndic de Greuges (2020), en el seu informe anual, apunta que durant el confinament va haver-hi una menor notificació i detecció de casos a Catalunya, però per una invisibilització de la violència cap a infants per manca de recursos i de presencialitat en els serveis que s'encarreguen de l'atenció a la infància i que també intervenen a les escoles. Així mateix, segons UNICEF (2020), a pràcticament un centenar de països els serveis que treballen en la prevenció i resposta a la violència cap a la infància han hagut de reduir la seva activitat a causa de la pandèmia per Covid-19 i han augmentat les dificultats per a protegir els infants en risc. Els professionals del sector socioeducatiu han hagut de fer front a aquesta realitat social tot i no haver comptat amb un augment dels recursos humans i materials per a treballar sobre aquests casos.

Tenint en compte les causes i les conseqüències exposades d'acord amb la literatura científica que s'ha presentat, les respostes o solucions que diferents autors donen també són diverses i han fet propostes d'actuació que treballen sobre diferents nivells i àmbits d'intervenció. Així doncs, d'acord amb Espinosa (2020) i el Síndic de Greuges (2020), caldria que hi hagués unes polítiques públiques que aportessin més recursos per a millorar la realitat que ha portat la pandèmia per la Covid-19. Altres autors, com Ertan et al. (2020) i Piquero et al. (2021), han fet èmfasi en la necessitat de donar resposta a la realitat de la violència intrafamiliar a partir de polítiques que permetin atendre millor les persones considerades víctimes o supervivents, mentre que autors com Dubey, et al. (2020) i Gulati i Kelly (2020) han posat el focus en la importància de treballar en l'àmbit de la salut mental per a detectar la violència intrafamiliar i ajudar a reduir-la. Aquests autors han considerat que cal identificar factors de risc, atendre les víctimes d'aquesta violència així com donar respostes des de serveis de salut i de caire social. D'altra banda, Imran, Zeshan i Pervaiz (2020) i Calvano et al. (2021) identifiquen l'estrès parental com un dels eixos de treball on cal incidir per ajudar la infància en risc, Parra et al. (2020), alhora, han conclòs que per a ajudar els infants durant la pandèmia per la Covid-19 cal un treball interdisciplinari per a treballar sobre l'educació, la sanitat i la prevenció de la violència, i per a Kumar i Nayyar (2021) resultaria de gran ajuda que els serveis de salut mental estiguessin ben equipats i construïts per atendre millor la població vulnerable.

Per totes les qüestions exposades anteriorment i davant la situació de violència intrafamiliar cap a infants a Catalunya en el context de la pandèmia de la Covid-19, en aquesta recerca es pretén posar el focus sobre aquesta problemàtica que ha anat en augment i és rellevant estudiar aquest fenomen perquè no s'ha produït anteriorment en aquest territori en un context de pandèmia com aquest. Per a l'estudi s'han analitzat les causes i les conseqüències d'aquest tipus de violència des de la perspectiva del sector socioeducatiu per a plantejar propostes d'actuació que puguin millorar la situació que viuen els infants que pateixen violència en el nucli familiar arreu de Catalunya en el context de pandèmia. A més a més, la situació actual resulta preocupant per la saturació actual dels serveis públics per a atendre tota la infància en risc i una anàlisi del fenomen podria plantejar noves vies d'estudi i propostes d'actuació en l'atenció a la infància que pateix violència intrafamiliar. Si bé la literatura científica que s'ha presentat exposa un seguit de causes i conseqüències de la violència intrafamiliar cap a infants i proposa diferents solucions per a fer front a aquest fenomen, en aquesta recerca es considera rellevant entendre la realitat de Catalunya per a poder fer propostes de millora ajustades a aquest context d'estudi.

Per la recerca bibliogràfica duta a terme i el que les dades constaten en els diferents estudis realitzats sobre la violència intrafamiliar en el context de la pandèmia, doncs, la pregunta que s'ha formulat en aquesta recerca és la següent: "quines són les causes de l'augment de la violència intrafamiliar cap a infants en el context de la pandèmia per Covid-19 i quines conseqüències s'espera que tindrà a Catalunya?". A partir d'aquesta pregunta, doncs, i tenint en compte que el fenomen que s'ha analitzat és multicausal, s'ha plantejat un objectiu general per a la present recerca que engloba uns objectius específics a abordar. Així doncs, l'objectiu general del treball ha estat analitzar els factors que estan associats a la violència intrafamiliar cap a infants a Catalunya en el context de la pandèmia per la Covid-19 i els objectius específics són els que s'exposen a continuació:

- Fer una revisió preliminar dels estudis fets sobre la violència intrafamiliar cap a infants en el context de la pandèmia per la Covid-19 per tal de:
 - Identificar les causes principals de la violència intrafamiliar cap a infants des de l'inici de la pandèmia com a desencadenant d'aquest exercici de la violència.
 - Identificar les possibles conseqüències de la violència intrafamiliar cap a infants des de l'inici de la pandèmia com a desencadenant d'aquest exercici de la violència.
- Conèixer la visió de professionals del sector socioeducatiu sobre la violència intrafamiliar cap a infants en el context de la pandèmia per la Covid-19.

D'acord amb la pregunta de recerca i els objectius plantejats, s'han considerat plausibles un seguit d'hipòtesis que s'han volgut comprovar un cop desenvolupada la metodologia per a la recollida de dades. S'exposen a continuació:

- L'increment de casos de violència intrafamiliar vindria donada per les dificultats que experimenten els progenitors davant la seva situació de precarietat socioeconòmica.
- L'increment de casos de la violència intrafamiliar vindria donada per l'empitjorament de la salut mental dels progenitors.
- La situació d'incertesa sobre el futur incrementaria la tensió en el nucli familiar.
- La falta de recursos humans i econòmics per part dels professionals del sector socioeducatiu provocaria que aquests no puguin intervenir en els casos de violència intrafamiliar amb més rapidesa o com abans de l'inici de la pandèmia per la Covid-19.
- La falta de recursos humans i econòmics per part dels professionals del sector socioeducatiu comportaria l'empitjorament de l'atenció que ofereixen als usuaris del seu servei.
- Les mesures de confinament farien que els infants, com a víctimes, hagin de passar més temps amb els progenitors (entesos com a agressors) i, per tant, que es produeixi un increment de violència en el nucli familiar.

Per tot plegat, al següent apartat es presenta la metodologia que s'ha desenvolupat per a aquesta recerca tenint en compte que la finalitat del treball ha estat plantejar propostes d'intervenció cap a la infància que afavoreixin una millor atenció a aquest col·lectiu gràcies a la comprensió de les causes que l'origenen i les conseqüències que té la violència intrafamiliar en aquest grup poblacional.

Mètode

A continuació s'exposa la metodologia de la recerca desenvolupada a partir de la tècnica d'investigació quantitativa d'un qüestionari que pretén aportar una anàlisi descriptiva i reflectir la visió dels professionals del sector socioeducatiu.

Participants

Els participants seleccionats per a l'estudi han estat professionals de diferents Equips d'Assessorament i Orientació Psicopedagògica (EAP) i de Serveis Socials d'arreu de Catalunya que estan en actiu i que actualment porten o que han pogut tenir experiència en casos de violència intrafamiliar dins del servei en el qual treballen. Els perfils professionals que s'han inclòs a l'estudi són psicopedagogs/gues, pedagogs/gues, psicòlegs/psicòlogues i treballadors/es socials pel que fa a professionals d'EAP i psicòlegs/psicòlogues, treballadors/es socials i educadors/es socials quant a professionals de Serveis Socials. Les persones participants han respost el qüestionari de forma anònima (no s'han demanat noms i cognoms, ni tampoc l'edat; així mateix, tampoc no s'han recollit les adreces IP de cap persona enquestada per assegurar-ne molt més l'anonimat) i només s'han demanat el gènere (amb les categories "dona", "home", "no m'identifico amb cap dels dos anteriors" i "no ho vull especificar"), els anys d'experiència laboral (amb les categories "menys d'un any", "entre 1 i 5 anys", "entre 6 i 10 anys", "entre 11 i 20 anys" i "més de 20 anys"), el perfil professional i el servei i la zona a la qual es treballa. L'estudi s'ha plantejat d'aquesta manera d'acord amb la normativa descrita a la guia del treball final de màster. El nombre de participants que han respost el qüestionari ha estat de 91 en el cas d'EAP i de 65 de Serveis Socials, és a dir, un total de 156 professionals. Tot i que era important analitzar les dades de professionals de tot Catalunya, per qüestions logístiques i de possibilitats de contacte i accés a directoris d'adreces d'EAP i Serveis Socials, només ha estat possible recollir dades de diverses parts del territori en el cas d'EAP, però pel que fa a l'altre servei s'han pogut recollir tan sols dades de la capital catalana i les seves rodalies.

Instruments

Per a la recerca s'ha optat per la tècnica del qüestionari estructurat, el desenvolupament de la qual s'ha basat en la recerca feta i exposada a l'apartat anterior d'introducció i que ha configurat la base científica per a l'elaboració del qüestionari. El qüestionari s'ha enviat a diferents EAP i equips de Serveis Socials de tot Catalunya per Internet a partir d'un formulari creat amb el programa SurveyMonkey (SurveyMonkey, 2021). El qüestionari administrat, amb onze preguntes en total, ha estat de tipus "autoreportat" (els participants han llegit i contestat les preguntes pel seu compte sense cap mena d'interventor o de suport afegit) i ha constatat de preguntes relacionades amb diverses variables delimitades per la recerca bibliogràfica feta prèviament a la preparació del qüestionari en el marc de les causes i les conseqüències de la violència intrafamiliar cap a infants durant la pandèmia per la Covid-19 i solucions que es podrien aportar per a aquesta problemàtica des de la visió de professionals del sector socioeducatiu. Tal com es pot consultar a l'apartat "Annexos", a la primera pregunta s'ha demanat l'acceptació de la participació a la recerca, a les sis preguntes següents s'han demanat dades generals dels professionals exposades a l'apartat anterior ("Participants"), les tres preguntes que seguien han estat sobre el tema de recerca com a tal (causes i conseqüències de la violència intrafamiliar cap a infants segons l'experiència professional de les persones enquestada, així com les solucions que proposarien per a reduir aquest tipus de violència) amb respostes d'opció múltiple (en les quals, la darrera opció sempre era "altres" per a donar marge d'explicació per part dels subjectes de la mostra) i, finalment, la darrera pregunta ha constatat d'un espai per a observacions per part dels participants a l'estudi. Les dades recollides per SurveyMonkey s'han bolcat al programa estadístic "Statistical Package for the Social Sciences" (SPSS) (IBM, 2021), el qual ha permès fer una anàlisi de les dades recollides.

Procediment

Els qüestionaris s'han administrat en la fase següent a la de recerca bibliogràfica: s'han plantejat preguntes rellevants per als professionals d'EAP i de Serveis Socials a partir d'un formulari virtual, el qual s'ha enviat a través de correu electrònic a les direccions dels diferents EAP d'arreu de Catalunya i per correu electrònic i l'aplicació mòbil WhatsApp per als Serveis Socials de Barcelona. El formulari s'ha enviat a les direccions d'EAP de tot Catalunya i a les direccions de Serveis Socials de Barcelona ciutat gràcies a la col·laboració d'alguns/es professionals que treballen en els propis serveis i que van fer de suport i orientació en aquesta part de la recerca, així com també per la pròpia cerca d'adreces de correu de diferents serveis per a poder enviar la sol·licitud de participació

a la recerca. Les instruccions que s'han donat als subjectes de la mostra han estat breus i concises: calia respondre totes les preguntes del qüestionari (excepte el darrer apartat, d'observacions, en què era optatiu escriure qualsevol assumpte relacionat amb l'instrument utilitzat i/o les respostes aportades al qüestionari) i clicar finalitzar en acabar-lo per tal de registrar les respostes al programa informàtic. Quant a l'anonimat, és important destacar que s'ha pogut preservar en tot moment. Així mateix, tant als missatges enviats als professionals per a demanar-los la seva participació a la recerca com a l'inici del qüestionari s'explicava en què consistia la recerca i en el qüestionari concretament es demanava el consentiment informat dels subjectes per a participar a la recerca, recollir les dades, analitzar-les i fer una disseminació dels resultats dins d'un context científic, com ara un congrés, unes jornades, una conferència o un article. Quant a l'anàlisi de les dades i la interpretació de resultats a partir de les respostes obtingudes al qüestionari, les dades recollides a través de SurveyMonkey es van traspasar al programa SPSS esmentat prèviament, el qual ha estat l'utilitzat per a la present recerca per tal d'analitzar les respostes de cada pregunta.

Resultats

Per a la recerca s'han analitzat les dades de cada pregunta: s'han tingut en compte la freqüència i el percentatge en les preguntes d'opció única i, en les d'opció múltiple, els percentatges de casos:

- *Gènere*: s'ha demanat a les persones enquestades el gènere amb què s'identificaven (TAULA 1).

TAULA 1. Gènere de les persones enquestades

		Freqüència	Percentatge
Mostra	Dona	134	85.9
	Home	18	11.5
	No m'identifico amb cap dels dos anteriors	1	.6
	No ho vull especificar	3	1.9
	Total	156	100.0

- *Perfil professional*: els subjectes de la mostra han indicat de què treballaven (TAULA 2).

TAULA 2. Perfil professional de les persones enquestades

		Freqüència	Percentatge
Mostra	Psicopedagog/a	50	32.1
	Pedagog/a	11	7.1
	Psicòleg/Psicòloga	23	14.7
	Treballador/a social	47	30.1
	Educador/a social	25	16.0
	Total	156	100.0

- *Comarca a la qual es treballa*: els subjectes de la mostra han estat de diferents parts del territori de Catalunya (TAULA 3).

TAULA 3. Comarca a la qual treballen les persones enquestades

		Freqüència	Percentatge
Mostra	Alt Camp	1	.6
	Alt Penedès	4	2.6
	Anoia	2	1.3
	Baix Camp	4	2.6
	Baix Ebre	2	1.3
	Baix Empordà	3	1.9
	Baix Llobregat	12	7.7
	Baix Penedès	2	1.3
	Barcelonès	91	58.3
	Garrotxa	1	.6
	Maresme	5	3.2
	Montsià	1	.6
	Priorat	1	.6
	Ripollès	1	.6
	Segrià	4	2.6
	Selva	3	1.9
	Tarragonès	3	1.9
	Vallès Occidental	9	5.8
	Vallès Oriental	5	3.2
	Alt Empordà	1	.6
No especificat	1	.6	
Total		156	100.0

- *Anys d'experiència*: s'ha demanat a les persones enquestades que indiquessin els anys que tenien d'experiència en el seu perfil professional (TAULA 4).

TAULA 4. Anys d'experiència professional de les persones enquestades

		Freqüència	Percentatge
Mostra	Menys d'un any	3	1.9
	Entre 1 i 5 anys	28	17.9
	Entre 6 i 10 anys	28	17.9
	Entre 11 i 20 anys	53	34.0
	Més de 20 anys	44	28.2
	Total	156	100.0

- *Causes de la violència intrafamiliar cap a infants*: en aquesta pregunta del qüestionari, d'opció múltiple, s'ha demanat a les persones participants que indiquessin quines eren

les causes de la violència intrafamiliar cap a infants que havien identificat durant la pandèmia per la Covid-19 segons la seva experiència professional (TAULA 5).

TAULA 5. Causes de la violència intrafamiliar cap a infants des de la visió de les persones enquestades

	Respostes*		Percentatge de casos
	N	Percentatge	
Empitjorament de la salut mental dels progenitors o tutors legals de l'infant.	106	11.7%	68.4%
Situació socioeconòmica precària (inexistència o baixos ingressos econòmics per part dels progenitors o tutors legals de l'infant, falta d'ajudes econòmiques de les administracions, etc.).	125	13.8%	80.6%
Tensions en el nucli familiar de l'infant.	107	11.8%	69.0%
Incertesa sobre el futur per part dels progenitors o tutors legals de l'infant.	52	5.7%	33.5%
Violència preexistent en el nucli familiar cap a l'infant (la violència pot comprendre violència física, violència verbal, negligència o violència sexual cap a l'infant).	120	13.2%	77.4%
Violència de gènere al nucli familiar.	95	10.5%	61.3%
Restriccions aplicades pels governs per a reduir la transmissió del virus de la Covid-19 (confinaments, falta de contacte físic, etc.).	54	5.9%	34.8%
Saturació dels serveis educatius i de protecció a la infància.	73	8.0%	47.1%
Dificultats en la detecció de casos per part dels serveis de protecció a la infància.	63	6.9%	40.6%
Manca de recursos humans dels serveis educatius i de protecció a la infància.	73	8.0%	47.1%
Manca de recursos materials dels serveis educatius i de protecció a la infància.	41	4.5%	26.5%
Total	909	100.0%	586.5%

*Grup de dicotomia tabulat en valor 1.

- *Conseqüències de la violència intrafamiliar cap a infants:* en aquest apartat, d'opció múltiple també, s'ha demanat als subjectes de la mostra que especificuessin quines eren les conseqüències de la violència intrafamiliar cap a infants que havien identificat durant la pandèmia per la Covid-19 segons la seva experiència professional (TAULA 6).

TAULA 6. Conseqüències de la violència intrafamiliar cap a infants des de la visió de les persones enquestades

	Respostes*		Percentatge de casos
	N	Percentatge	
Un empitjorament de la salut mental dels infants.	137	22.6%	87.8%
Un enquistament de la violència intrafamiliar cap als infants.	67	11.1%	42.9%
Un augment de la violència de gènere en el nucli familiar.	84	13.9%	53.8%
Una acumulació de casos que no es poden atendre tan bé per part dels serveis educatius i de protecció a la infància com abans de la pandèmia.	117	19.3%	75.0%
Un desgast dels professionals del sector socioeducatiu (síndrome d'esgotament professional).	79	13.0%	50.6%
Dificultats en la detecció d'alguns casos per falta de recursos humans als serveis educatius i de protecció a la infància.	82	13.5%	52.6%
Dificultats en la detecció d'alguns casos per falta de recursos materials als serveis educatius i de protecció a la infància.	40	6.6%	25.6%
Total	606	100.0%	388.5%

* Grup de dicotomia tabulat en valor 1.

- *Propostes de solucions per a reduir la violència intrafamiliar cap a infants:* en aquesta darrera pregunta de resposta múltiple, els subjectes han identificat diferents solucions que es podrien aplicar per tal de millorar la problemàtica plantejada a l'estudi (TAULA 7).

TAULA 7. Propostes d'actuació per a reduir la violència intrafamiliar cap a infants des de la visió de les persones enquestades

	Respostes*		Percentatge de casos
	N	Percentatge	
Un desplegament de polítiques públiques que aportin més recursos humans.	118	13.9%	76.1%
Un desplegament de polítiques públiques que aportin més recursos materials.	58	6.9%	37.4%
Una atenció més personalitzada a la infància vulnerable.	117	13.8%	75.5%
Un augment de les plantilles de professionals que treballen als serveis educatius.	104	12.3%	67.1%
Un augment de les plantilles de professionals que treballen als serveis de protecció a la infància.	116	13.7%	74.8%
Un augment de les plantilles de professionals que treballen als serveis de salut mental.	134	15.8%	86.5%
Un acompanyament als progenitors o tutors legals per a reduir l'estrès parental i fomentar habilitats parentals.	131	15.5%	84.5%
Una millora en la coordinació entre serveis socioeducatius d'atenció a la infància.	68	8.0%	43.9%
Total	846	100.0%	545.8%

* Grup de dicotomia tabulat en valor 1.

- *Observacions:* una quinzena de persones han fet diferents observacions al qüestionari, juntament amb altres apreciacions en els tres apartats anteriors que s'han resumit de la següent manera:
 - Pel que fa a qüestions metodològiques del qüestionari, alguns subjectes han esmentat que les opcions de resposta múltiple es podrien seleccionar de manera que es poguessin prioritzar en un ordre concret, que en l'apartat de solucions les dues primeres respostes podrien incloure tota la resta i que seria important definir el concepte de serveis de protecció a la infància, ja que n'hi ha a diversos nivells (Serveis Socials, EAIA, DGAIA...).
 - Pel que fa a reflexions sobre el tema de la present recerca, alguns subjectes de la mostra indiquen el següent: cal focalitzar-se en la salut mental per a reduir la violència intrafamiliar cap a infants, però alhora hi ha mancança de recursos humans als serveis de salut mental i atenció precoç i caldria optimitzar recursos en forma d'ajuts, ja que també cal cobrir les necessitats bàsiques de les famílies a causa de la situacions de vulnerabilitat com ara la falta de feina. Així mateix, caldria modificar les ràtios professionals de la cartera de serveis socials per serveis especialitzats i bàsics i caldria augmentar el personal d'estructura i base i evitar fer contractes temporals al personal per poder donar una atenció de qualitat i detectar amb més rapidesa els casos, així com notificar-los amb més agilitat. Alhora, cal reflexionar sobre el pes de la mirada adultocèntrica en el desplegament de mesures contra la pandèmia per la Covid-19 i la inviabilitat de decretar un confinament domiciliari sense tenir en compte que les famílies monoparentals vulnerables amb fills petits podien necessitar certs suports econòmics i logístics. Finalment, però, també caldria tenir present que les mesures de confinament en altres casos van aportar més temps de qualitat en el nucli familiar. Pel que fa a la violència com a tal, a les observacions del qüestionari també s'indica que la violència no té sexe i es veu tant en homes com en dones i que la violència de fills/es cap a les famílies és un fenomen cada cop més visible i no està associada a patologies mentals, però sí a les relacions establertes al llarg de molt de temps en el nucli familiar.

Així mateix, en diversos casos les persones enquestades indiquen també, a les observacions finals, l'agraïment per haver iniciat aquest tipus d'estudi i la necessitat que els resultats siguin compartits amb institucions com ara l'Ajuntament de Barcelona o la Generalitat de Catalunya.

Discussió i Conclusions

El present estudi sobre les causes i les conseqüències de la violència intrafamiliar en infants durant la pandèmia per la Covid-19 té com a objectiu general analitzar els factors que estan associats a aquest tipus de violència a Catalunya en el moment excepcional que s'està vivint des de gairebé fa dos anys. Com a objectius específics se'n marquen dos: el primer, sobre la realització d'una revisió preliminar d'estudis fets sobre la violència intrafamiliar cap a infants en el context de la pandèmia en què es posa el focus en la identificació de les causes i les conseqüències d'aquesta violència i, el segon, sobre el coneixement de la visió de professionals del sector socioeducatiu sobre el fenomen esmentat.

Els resultats de l'estudi porten a conèixer millor la visió dels professionals sobre la violència intrafamiliar cap a infants en el context de la pandèmia per Covid-19 a Catalunya. Per començar, destaca la feminització de les professions a les quals s'ha administrat el qüestionari. Pel que fa als

perfils professionals, a l'enquesta hi han participat professionals de tots els perfils que s'havien contemplat i no s'ha rebut cap petició per part de cap servei per a incloure altres perfils professionals a l'enquesta. En el cas dels EAP, la majoria de participants són psicopedagogs/gues, mentre que en el cas dels Serveis Socials, la majoria són treballadors/es socials. Quant als anys d'experiència, la majoria de subjectes de la mostra tenen com a mínim onze anys d'experiència professional en el seu càrrec; de qui menys s'han obtingut resultats clarament és de professionals amb menys d'un any d'experiència. Pel que fa a la representació de la mostra a nivell territorial, en el cas dels EAP hi ha hagut una mostra força variada, amb professionals de vint comarques diferents. La comarca amb més representació és el Barcelonès, tant en el cas d'EAP com en el cas de Serveis Socials, ja que d'aquest darrer servei només s'han obtingut respostes de professionals d'aquesta comarca.

Respecte a les preguntes clau del qüestionari sobre les causes i les conseqüències de la violència intrafamiliar, així com les propostes d'actuació per a la reducció de la violència, es constata que hi ha algunes respostes que predominen molt més que d'altres per part dels dos serveis socioeducatius inclosos a la mostra. Quant a les causes de la violència intrafamiliar cap a infants, els subjectes de la mostra en destaquen dues principalment: d'una banda, la precarietat socioeconòmica en què es troben els progenitors o tutors de l'infant i, d'una altra, la violència preexistent en el nucli familiar cap a l'infant. En canvi, la causa referida a la manca de recursos materials dels serveis educatius i de protecció a la infància és clarament la menys esmentada pels subjectes enquestats. Pel que fa a les conseqüències de la violència intrafamiliar cap a infants, els subjectes de la mostra n'identifiquen dues fonamentalment: en primer lloc, l'empitjorament de la salut mental dels infants i, en segon lloc, l'acumulació de casos que no es poden atendre de la mateixa manera que abans de l'inici de la pandèmia. De nou, les causes referides a la manca de recursos materials per part dels professionals no es valora gaire en comparació de la resta d'opcions donades al qüestionari. Per últim, pel que fa a les possibles actuacions per a reduir la violència intrafamiliar cap a infants, els i les professionals enquestats/des en destaquen tres: un augment de les plantilles de professionals que treballen en serveis de salut mental, un acompanyament als progenitors o tutors legals de l'infant per a reduir l'estrès parental i fomentar habilitats parentals i un desplegament de polítiques públiques que aportin més recursos humans. En aquest cas, les polítiques públiques quant a recursos materials també és l'opció menys marcada pels subjectes de la mostra. En els apartats en què els i les professionals podien escriure o fer-hi observacions i de forma general pels resultats de percentatge de casos obtinguts en aquesta recerca, el que més destaca és la importància de treballar en matèria de salut mental i la necessitat que els recursos humans augmentin per fer front a les demandes actuals sobre la violència que s'exerceix cap als infants en el si del nucli familiar.

Davant d'aquestes dades, cal valorar si les hipòtesis plantejades per a aquesta recerca es compleixen o no, tenint en compte que es revisen a partir de les respostes donades per diferents professionals de serveis socioeducatius i de zones diferents de Catalunya. Pel que fa a la primera (l'increment de casos de violència intrafamiliar vindria donada per les dificultats que experimenten els progenitors davant la seva situació de precarietat socioeconòmica), clarament es compleix, ja que és la causa més seleccionada per professionals d'EAP i Serveis Socials. Respecte a la segona hipòtesi (l'increment de casos de violència intrafamiliar vindria donada per l'empitjorament de la salut mental dels progenitors), aquesta també es compleix força pel percentatge elevat de respostes dels professionals del sector socioeducatiu. La tercera hipòtesi (la situació d'incertesa sobre el futur incrementaria la tensió en el nucli familiar) no es pot comprovar en si pel tipus d'estudi que s'ha acabat realitzant, però probablement no es compliria: els professionals d'EAP i Serveis Socials no identifiquen la incertesa sobre el futur ni com una causa destacada en les causes de la violència intrafamiliar cap a infants. Quant a la quarta hipòtesi (la falta de recursos humans i econòmics per part dels professionals del sector socioeducatiu provocaria que aquests no puguin intervenir en els casos de violència intrafamiliar amb més rapidesa o com abans de l'inici de la pandèmia per la Covid-19) es compleix només pel que fa a la manca de recursos humans: els professionals d'EAP i

Serveis Socials, de fet, valoren molt poc la necessitat de més recursos materials, ja que el que una majoria de persones enquestades destaca és la necessitat que hi hagi més recursos humans per a ajudar a la infància víctima de violència intrafamiliar. Per al cas de la cinquena hipòtesi (la falta de recursos humans i econòmics per part dels professionals del sector socioeducatiu comportaria l'empitjorament de l'atenció que ofereixen als usuaris del seu servei) es podria considerar com a vàlida en el sentit que una gran part dels subjectes de la mostra afirmen que existeix una acumulació de casos que no es poden atendre tan bé per part dels serveis educatius i de protecció a la infància com abans de la pandèmia. Finalment, la sisena hipòtesi (les mesures de confinament farien que els infants, com a víctimes, hagin de passar més temps amb els progenitors (entesos com a agressors) i, per tant, que es produeixi un increment de violència en el nucli familiar), no es pot valorar com a tal pel tipus d'estudi que s'ha acabat fent, encara que al voltant de la meitat dels professionals d'EAP i Serveis Socials han indicat l'augment de la violència de gènere en el nucli familiar, la qual repercuteix sempre en els infants d'alguna manera. Tenint en compte les hipòtesis que es compleixen, el plantejament de les quals es basa en la literatura científica revisada, els resultats obtinguts en la present recerca són plausibles i coherents amb estudis previs fets sobre la violència intrafamiliar cap a infants durant la pandèmia per la Covid-19.

Pel que fa a les causes de la violència intrafamiliar cap a infants, trobem que el principal factor és el que fa referència a una situació socioeconòmica precària per part dels progenitors o tutors legals de l'infant, amb un 80'6% de professionals que marquen aquesta opció. Seguit d'aquest factor es troba, amb un 77'4% de respostes, la violència preexistent en el nucli familiar cap a l'infant, la qual pot comprendre violència física, violència verbal, negligència o violència sexual. Els altres dos factors que predominen més en percentatge de resposta serien les tensions al nucli familiar (69% de respostes) i l'empitjorament de la salut mental dels progenitors o tutors legals i les tensions en el nucli familiar (68'4% de respostes). Així doncs, els resultats de la recerca són plausibles amb el que exposen autors com Espinosa (2020), Pereda i Díaz-Faes (2020), Calvano et al. (2021) i Piquero et al. (2021) pel que fa a causes de la violència (tensió al nucli familiar i precarietat socioeconòmica dels progenitors o tutors legals de l'infant, així com el deteriorament de la salut mental d'aquests) i, alhora, també es coincideix amb la violència preexistent en el nucli familiar cap a l'infant com una causa de la violència intrafamiliar cap a infants en el context de pandèmia identificada per autors com Ertan et al. (2020), Humphreys, Myint i Zeanah (2020) i López-Hernández i Rubio-Amores (2020). Així mateix, cal destacar que les causes que menys s'han indicat per part dels i les professionals dels serveis socioeducatius són les restriccions aplicades pels governs per a reduir la transmissió del virus de la Covid-19 i la manca de recursos materials dels serveis educatius i de protecció a la infància, amb un 34'8% i un 26'5% de respostes respectivament.

Quant a les conseqüències de la violència intrafamiliar cap a infants en el context de la pandèmia per la Covid-19, els i les professionals del sector socioeducatiu destaquen, clarament, l'empitjorament de la salut mental dels infants, amb un 87'8% de respostes. Aquesta dada coincideix com una de les conseqüències principals identificades per Dubey et al. (2020), Ertan et al. (2020), Guessoum et al. (2020); Marques, Da Silva, Sena i Simoes-e-Silva (2020); Mazza et al. (2020) i Piquero et al. (2021). Seguida d'aquesta conseqüència es troba una acumulació de casos que no es poden atendre tan bé per part dels serveis educatius i de protecció a la infància com abans de la pandèmia, amb un 75% de respostes. Aquesta és una conseqüència no detallada com a tal en la cerca d'estudis fets prèviament, però té certa lògica en el moment de plantejar-la per les solucions que alguns estudis proposen en relació a la reducció de la violència intrafamiliar cap a infants. Les dues conseqüències més destacades després de les esmentades serien l'augment de la violència de gènere en el nucli familiar (53'8% de respostes; resultats plausibles amb el que exposen autors com Ertan et al. (2020); Humphreys, Myint i Zeanah (2020) i López-Hernández i Rubio-Amores (2020)) i les dificultats en la detecció d'alguns casos per falta de recursos humans als serveis educatius i de protecció a la infància (52'6% de respostes). En canvi, les dificultats en la detecció de casos per falta de recursos materials no seria una conseqüència destacada, opció que obté

només un 25'6% de respostes. Respecte al desgast dels professionals, els resultats de l'estudi mostren que podria ser una conseqüència com apunten Kumar i Nayar (2021), però amb menys rellevància que l'altra conseqüència esmentada.

Finalment, pel que fa a les propostes per a reduir la violència intrafamiliar, un augment de les plantilles de professionals de serveis de salut mental i un acompanyament als progenitors o tutors legals per a reduir l'estrès parental i fomentar habilitats parentals han resultat ser les més escollides, amb un 86'5% i un 84'5% de respostes respectivament. Seguidament venen un desplegament de polítiques públiques que aportin més recursos humans (76'1% de respostes) i una atenció més personalitzada a la infància vulnerable (75'5% de respostes). Per contra, un desplegament de polítiques públiques que aportin més recursos materials és la solució per la qual s'ha optat menys, amb un 37'4% de les respostes. En relació a les solucions proposades al qüestionari, doncs, els resultats de la present recerca també coincideixen amb els estudis fets amb anterioritat sobre aquest tema: d'acord amb Dubey et al. (2020), Gulati i Kelly (2020) i Kumar i Nayar (2021), les dades mostren la importància de la intervenció de serveis de salut mental i de caire social en l'abordatge de la violència intrafamiliar cap a infants. Alhora, les dades de la recerca concorden també amb plantejaments que autors com Imran, Zeshan i Pervaiz (2020) fan pel que fa a l'acompanyament que cal fer als progenitors o tutors legals dels infants per a reduir l'estrès parental. El present estudi també identifica la importància del desplegament de polítiques públiques per a aportar més recursos, tal com apunten el Síndic de Greuges (2020) o autors com Dubey et al. (2020) i Gulati i Kelly (2020); en el cas de present estudi, sobresurten els recursos humans amb una diferència clara respecte als materials.

Per la recerca que s'ha fet i les dades obtingudes en aquesta recerca, les conclusions apunten a dos aspectes que es volen destacar principalment: l'acompliment dels objectius de la recerca i les aplicacions pràctiques dels resultats obtinguts en aquest treball. Pel que fa als objectius de l'estudi, es pot considerar que s'han acomplert força. En referència al primer, perquè gràcies a la revisió de literatura científica s'ha pogut elaborar un qüestionari per a professionals d'EAP i Serveis Socials que ha resultat ser d'utilitat com es pot comprovar pels resultats de l'estudi i, a més a més, per les poques observacions rebudes per part de les persones participants a l'estudi pel que fa a l'instrument emprat i la varietat de respostes que es donava per escollir en les opcions de resposta múltiple sobre les causes i les conseqüències de la violència intrafamiliar cap a infants així com amb les propostes de solucions per a la reducció d'aquesta problemàtica. En referència al segon objectiu, la mostra recollida és prou àmplia i diversa tenint en compte el poc temps i els pocs recursos destinats a les fases de recerca de subjectes per a la mostra i de recollida de dades. Quant a les aplicacions pràctiques dels resultats de l'estudi, cal dir que aquests són coherents amb altres estudis fets prèviament sobre la problemàtica descrita. Així doncs, seria rellevant, d'entrada, poder compartir els resultats de la recerca feta amb treballadors/es del sector socioeducatiu perquè puguin tenir una visió encara més completa que la que havien tingut fins ara de quina visió hi ha de la violència intrafamiliar cap a infants en el context de la pandèmia per la Covid-19 entre els professionals del seu àmbit de treball. Alhora, seria important poder fer extensius els resultats de la recerca també als professionals de la salut mental, ja que han sortit de forma destacada en les respostes dels subjectes de la mostra i es valora com un dels àmbits de treball més importants per a reduir la violència intrafamiliar cap a infants. Així mateix, compartir amb altres professionals aquests resultats podria fer prendre més consciència de la realitat que existeix i de quins esforços s'haurien de fer a partir del moment actual per tal de treballar millor sobre aquesta problemàtica: en alguns casos, les solucions considerades passen per un acompanyament als progenitors o tutors legals de l'infant per a ajudar-los en la reducció de l'estrès parental i l'adquisició de més habilitats parentals; en d'altres, algunes de les solucions que es plantegen i que han sortit més destacades tenen molt a veure amb accions des de l'àmbit polític: els i les professionals del sector socioeducatiu indiquen que l'augment de professionals del seu sector i de la salut mental, així com el

desplegament de polítiques públiques que aportin més recursos humans (i no pas materials) serien les més adequades.

Finalment, cal fer una valoració dels problemes metodològics i les limitacions trobades al llarg de la recerca, ja que aquesta podria desenvolupar-se en el futur amb més qualitat si es milloressin alguns aspectes que es poden detectar al llarg de l'estudi fet. D'una banda, es podria ampliar més la recerca sobre la literatura científica exposada amb l'estudi de més causes o conseqüències de la violència intrafamiliar, així com solucions aportades que s'hagin pogut identificar i que s'hagin pogut passar per alt en aquesta recerca. Així mateix, un altre aspecte que es podria millorar seria el plantejament de les hipòtesis o, en tot cas, l'aplicació d'un instrument de recollida de dades que tingués en compte tots els punts destacats a les hipòtesis; és un punt que cal millorar també de cara a l'anàlisi de dades i a les conclusions sobre la recerca que es fa, tot i que en els apartats dels qüestionari en què es podien ampliar les opcions de resposta i fer observacions sobre el tema que es tracta a la recerca o sobre aspectes relacionats amb l'instrument utilitzat per a la recollida de dades, les respostes han tingut la voluntat d'emfatitzar o valorar amb una mica més de detall algunes de les opcions de resposta aportades al qüestionari. També hi ha hagut algunes dificultats que han complicat el desenvolupament de l'estudi i l'aplicació dels resultats a la pràctica real del dia a dia; principalment hi ha hagut la variable del temps per a fer l'estudi: el marge establert entre entrega i entrega, així com el temps concret per a recollir dades i analitzar-les, és força curt (d'entre dues i tres setmanes com a molt). Així mateix, una altra variable que ha dificultat la realització de la recerca és la manca de contactes en general per a la recollida de dades, tant pel que fa a contactes de Serveis Socials arreu de Catalunya com pel que fa a l'accessibilitat a directors d'adreces de correu electrònic dels serveis socioeducatius enquestats. Per acabar, un altre problema metodològic ha estat l'ús d'instruments de software lliure amb suficients prestacions com per poder fer l'estudi adequadament, com ara el qüestionari (pel qual s'ha hagut de pagar una quota concreta) o l'ús del programa estadístic (amb llicència gratuïta de tan sols un mes). En aquest sentit, un últim punt que es podria millorar tindria a veure amb l'anàlisi de dades pel que fa a l'aprofundiment i ús que es fa del programa estadístic. Per falta de coneixements en aquest camp, segurament es poden analitzar molts més aspectes dels que s'han treballat i explicat en aquest estudi i es podrien determinar millor les causes i les conseqüències de la violència intrafamiliar cap a infants, així com solucions molt específiques que es podrien aplicar per a reduir aquesta problemàtica.

Reflexió sobre el desenvolupament competencial

De les competències específiques que figuren al pla docent de l'assignatura de Treball Final del Màster universitari "Psicologia Infantil i Juvenil: Tècniques i Estratègies d'Intervenció", he escollit les següents per a fer una reflexió sobre els aprenentatges fets al llarg del semestre:

- CE1 – Identificar i analitzar de manera crítica els reptes i les necessitats plantejats per la societat actual als professionals de l'àmbit de la intervenció psicològica infantojuvenil.
- CE5 – Identificar, analitzar i valorar els paràmetres o els factors que incideixen en cada cas, amb el propòsit de determinar la línia d'actuació més idònia per a cada situació i context específics.
- CE10 – Identificar les pròpies necessitats personals i professionals, i també les del context social d'intervenció, amb l'objectiu d'actualitzar-se professionalment de manera permanent en els camps relacionats amb la intervenció psicològica infantojuvenil.

Pel que fa a la primera competència (CE1), en la present recerca s'ha pogut demostrar que la violència intrafamiliar cap als infants en el context de pandèmia és un repte de la societat actual perquè és una problemàtica que ja existia abans de la Covid-19 però també perquè ha anat en augment i que Catalunya no n'és una excepció. En aquesta recerca s'ha partit del marc teòric de Barudy i Dantagnan (2005), autors treballats durant el màster que són referents en l'àmbit de la

psicologia infantil i juvenil i dels bons tractes a la infància i que han fet que com a estudiant esdevingués més crítica i conscient sobre la problemàtica que existeix a la nostra societat pel que fa a la violència intrafamiliar cap als infants. Així mateix, tant la literatura científica esmentada en aquest treball (com es pot veure al llarg de l'apartat d'“Introducció”) com les respostes i les observacions fetes al qüestionari administrat als i les professionals del sector socioeducatiu (exposades a l'apartat de “Resultats”, a les pàgines 9, 10 i 11) confirmen aquesta problemàtica: el que es destaca de la recerca feta és la necessitat de fer front a les situacions de precarietat i de violència preexistent cap als infants al nucli familiar, la qual cosa passa per augmentar la quantitat de professionals que treballen en l'àmbit de la salut mental (a part de l'àmbit socioeducatiu, en què els resultats de l'estudi també aporten percentatges força elevats de resposta), acompanyar els progenitors o tutors legals de l'infant en les seves habilitats parentals i que les administracions puguin desplegar polítiques públiques que aportin més recursos humans ja que, si no, les conseqüències que la violència intrafamiliar té cap als infants són fonamentalment l'empitjorament de la salut mental d'aquests i el fet que els professionals que treballen en l'àmbit de la violència cap a la infància no puguin atendre tan bé com abans de la pandèmia els casos que existeixen en relació a aquest fenomen (tots aquests aspectes estan exposats al llarg de l'apartat de “Discussió i conclusions” i especialment a les pàgines 13 i 14). Respecte a aquesta competència, també cal dir que la finalitat del treball (explicitada a la pàgina 5 d'aquest document) té també la voluntat de donar resposta, en certa mesura, als reptes i necessitats que s'evidencien a la societat actual pel que fa als professionals de la intervenció psicològica infantojuvenil.

Respecte a la segona competència (CE5), la literatura científica revisada que s'esmenta al llarg del treball i de la qual se'n poden revisar les fonts a l'apartat de referències bibliogràfiques va fer que com a estudiant pogués identificar diferents causes i conseqüències de la violència intrafamiliar cap a infants, la qual cosa també va comportar que pogués valorar propostes d'actuació per a la reducció d'aquesta violència. Els resultats de la recerca, plausibles amb els estudis fets que per aquest treball es van revisar, mostren que es van poder identificar, analitzar i valorar factors per a cada aspecte que es volia estudiar (causes i conseqüències de la violència intrafamiliar cap a infants en el context de pandèmia per la Covid-19, així com també aquells aspectes en els quals caldria incidir per a reduir la problemàtica en qüestió, com es pot veure a les pàgines 3 i 4 del treball) i, així, determinar les actuacions que es podrien portar a terme en el context específic de Catalunya, com s'explica a la pàgina 14 i inici de la pàgina 15. La competència CE5 també es veu reflectida directament en les observacions fetes per diferents professionals que van respondre el qüestionari, en què en alguns casos agraïen la iniciativa presa en aquest treball final de màster i el fet d'investigar sobre la violència intrafamiliar cap a infants a Catalunya i, en d'altres, en què es feia palès que s'havien identificat els factors adequadament, tant perquè els subjectes de la mostra ho van escriure a l'apartat d'observacions com perquè en cap cas es van demanar de considerar factors que no poguessin quedar inclosos en la varietat d'opcions que hi havia en les opcions de cada pregunta de resposta múltiple per part dels subjectes de la mostra (aquest aspecte es pot consultar a la pàgina 11 del treball). A més a més, l'assoliment de la competència CE5 també queda reflectit en l'acompliment dels objectius marcats per a la recerca portada a terme, com es pot revisar a la pàgina 14 d'aquest document.

Finalment, pel que fa a la darrera competència (CE10), com a psicòloga i psicopedagoga i pel fet que tinc uns quants anys d'experiència treballant en el sector socioeducatiu, ja feia temps que identificava que, com a professional, un dels àmbits en què era important que em formés més era el de la violència cap a la infància. Aquest fet queda reflectit en certa manera al darrer paràgraf de la pàgina 4, però també queda reflectit en la fitxa de proposta del Treball Final de Màster encara que no quedi inclosa en aquest treball, sinó com a tasca prèvia a aquest document. En tot cas, va ser amb la pandèmia per la Covid-19 que la necessitat de tenir més coneixements sobre aquest tema va anar en augment perquè també vaig començar a detectar més dificultats en salut mental per part dels infants amb els quals treballava i, en alguns casos, hi havia problemàtiques de violència en l'àmbit familiar que es feien més evidents que abans de l'inici de la pandèmia. De fet, no només com a professional, sinó també per una qüestió de valors a nivell personal, la violència cap a la

infància és una problemàtica que crec que és molt preocupant en la nostra societat i que considero que des de les professions en què hi podem incidir, cal que treballem molt per a reduir-la tant com sigui possible. Com a psicòloga i psicopedagoga que fa atenció directa a la infància, considerava que era un deure i una necessitat actualitzar coneixements i aprofundir més en un fenomen que vulnera els infants. A les conclusions del treball (a la pàgina 14 concretament) la competència CE10 també queda reflectida en el sentit que com a professional identifico les necessitats del context social d'intervenció i tot el treball que es podria continuar fent després d'haver fet aquest treball.

Referències bibliogràfiques

- Agámez, V. D. i Rodríguez, M. A. (2020). Violència contra la mujer: la otra cara de la pandemia. *Psicología desde el Caribe*, 37(1), 6-10.
- Barudy, J. (1998). *El dolor invisible de la infancia: una lectura eco-sistémica del maltrato infantil*. Barcelona: Paidós.
- Barudy, J. i Dantagnan, M. (2005). *Los buenos tratos a la infancia. Parentalidad, apego y resiliencia*. Barcelona: Gedisa.
- Barudy, J., Dantagnan, M., Comas, E. i Vergara, M. (2014). *La inteligencia maternal. Manual para apoyar la crianza bien tratante y promover la resiliencia de madres y padres*. Barcelona: Gedisa.
- Bhatia, A., Fabbri, C., Cerna-Turoff, I., Turner, E., Lokot, M., Warria, A., Tuladhar, S., Tanton, C., Knight, L., Lees, S., Cislighi, B., Bhabha, J., Peterman, A., Guedes, A. i Devries, K. (2021). Violence against children during the COVID-19 pandemic. *Bulletin of the World Health Organization*, 99(10), 730-738.
- Bradbury-Jones, C. i Isham, L. (2020). The pandemic paradox: The consequences of Covid-19 on domestic violence. *Journal of Clinical Nursing*, 2047-2049.
- Calvano, C., Engelke, L., Di Bella, J., Kindermann, J., Renneberg, B., i Winter, S. M. (2021). Families in the COVID-19 pandemic: parental stress, parent mental health and the occurrence of adverse childhood experiences—results of a representative survey in Germany. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 1-13.
- Dubey, S., Biswas, P., Ghosh, R., Chatterjee, S., Dubey, M. J., Chatterjee, S., Lahiri, D. i Lavie, C. J. (2020). Psychosocial impact of COVID-19. *Diabetes & Metabolic Syndrome: Clinical Research & Reviews*, 14, 779-788.
- Ertan, D., El-Hage, W., Thierrée, S., Javelot, H. i Hingray, C. (2020). COVID-19: urgency for distancing from domestic violence. *European Journal of Psychotraumatology*, 11(1), 1-7.
- Espinosa, M. Á. (2020). Covid-19, Educación y Derechos de la Infancia en España. *Revista Internacional de Educación para la Justicia Social*, 9(3e), 245-258.
- Fuentes-Peláez, N., Crous, G., Lapadula, C. i Rabassa, J. (2020). *Reptes i propostes dels i les professionals per al desenvolupament de l'acció socioeducativa en temps de pandèmia*. Barcelona: FEDAIA. Federació d'entitats d'atenció a la infància i l'adolescència.

- Guessoum, S. B., Lachal, J., Radjack, R., Carretier, E., Minassian, S., Benoit, L. i Moro, M. R. (2020). Adolescent psychiatric disorders during the COVID-19 pandemic and lockdown. *Psychiatry Research*, 291, 1-10.
- Gulati, G. i Kelly, B. D. (2020). Domestic violence against women and the COVID-19 pandemic: What is the role of psychiatry? *International Journal of Law and Psychiatry*, 71, 1-10.
- Humphreys, K. L., Myint, M. T., i Zeanah, C. H. (2020). Increased Risk for Family Violence During the COVID-19 Pandemic. *Pediatrics Perspective*, 146(1), 1-3.
- IBM. (19 de novembre de 2021). *Software IBM SPSS*. <https://www.ibm.com/es-es/analytics/spss-statistics-software>
- Imran, N., Zeshan, M. i Pervaiz, Z. (2020). Mental health considerations for children & adolescents in COVID-19 Pandemic. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 36, 1-6.
- Institut Català de les Dones. (2020). *L'impacte de gènere de la COVID-19 en dades*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- Kourti, A., Stavridou, A., Panagouli, E., Psaltopoulou, T., Spiliopoulou, C., Tsolia, M., Sergentanis, T. i Tsitsika, A. (2021). Domestic Violence During the COVID-19 Pandemic: A Systematic Review. *Trauma, Violence & Abuse*, 20(10), 1-27.
- Kumar, A. i Nayar, R. (2021). COVID 19 and its mental health consequences. *Journal of Mental Health*, 30(1), 1-2.
- López-Hernández, E. i Rubio-Amores, D. (2020). Reflexiones sobre la violencia intrafamiliar y violencia de género durante la emergencia por Covid-19. *CienciAmérica*, 9(2), 1-10.
- Lorente-Acosta, M. (2020). Violencia de género en tiempos de pandemia y confinamiento. *Revista Española de Medicina Legal*, 46(3), 139-145.
- Marques, D., Da Silva, B., Sena, A. C., i Simoes-e-Silva, A. C. (2020). How is COVID-19 pandemic impacting mental health of children and adolescents? *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 51, 1-8.
- Mazza, M., Marano, G., Lai, C., Janiri, L. i Sani, G. (2020). Danger in danger: Interpersonal violence during COVID-19 quarantine. *Psychiatry Research*, 289, 1-3.
- Paricio del Castillo, R. i Pando Velasco, M. (2020). Salud mental infanto-juvenil y pandemia de Covid-19 en España: cuestiones y retos. *Revista de Psiquiatría Infanto-Juvenil*, 37(2), 30-44.
- Parra, J. C., Roldán, P. A. i Torres, M. P. (2020). Impacto oculto de la pandemia por SARS-CoV-2. Un reto en pediatría. *Pediatr*, 53(3), 91-96.
- Pereda, N. i Díaz-Faes, D. A. (2020). Family violence against children in the wake of COVID-19 pandemic: a review of current perspectives and risk factors. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 14(40), 1-7.

Piquero, A. R., Jennings, W. G., Jemison, E., Kaukinen, C. i Knaul, F. M. (2021). Domestic violence during the COVID-19 pandemic - Evidence from a systematic review and meta-analysis. *Journal of Criminal Justice*, 74, 1-10.

Síndic de Greuges de Catalunya. (2020). *Informe sobre els drets de l'infant. Novembre 2020*. Barcelona: Síndic de Greuges de Catalunya.

SurveyMonkey. (7 de desembre de 2021). *SurveyMonkey*. <https://www.surveymonkey.com>

UNICEF. (2020). *La respuesta a la COVID-19. Informe Anual de UNICEF 2020*. Nova York: Fondo de las Naciones Unidas para la Infancia (UNICEF).

World Health Organization. (2016). *INSPIRE: seven strategies for ending violence against children*. Ginebra: World Health Organization.

World Health Organization. (2020). *Addressing Violence Against Children, Women and Older People during The Covid-19 Pandemic: Key Actions*. World Health Organization.

Annexos

A partir de la pàgina següent es troba el model de qüestionari administrat als subjectes de la mostra de la recerca tal com s'ha indicat a l'apartat de "Mètode".

Causes i conseqüències de la violència intrafamiliar cap a infants durant la pandèmia per la Covid-19.

Qüestionari per a professionals del sector socioeducatiu.

Benvolgut/da,

Soc psicòloga i psicopedagoga. Actualment també estic cursant el màster "Psicologia Infantil i Juvenil: Tècniques i Estratègies d'Intervenció" a la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) i per al meu treball final de màster estic desenvolupant una recerca sobre la violència intrafamiliar cap a infants en el context de la pandèmia per la Covid-19 a Catalunya. En aquest treball es vol aprofundir en les causes i les conseqüències d'aquest tipus de violència i es volen plantejar propostes d'actuació per a la millora d'aquesta realitat. Per fer-ho, es vol demanar la visió de diferents professionals del sector socioeducatiu (EAP i Serveis Socials) de tot Catalunya.

El qüestionari que trobarà a continuació forma part de la recollida de dades per a la recerca i li estaré molt agraïda que el respongui com a professional del sector socioeducatiu. El qüestionari és anònim i les dades recollides s'utilitzaran per a la present recerca i la futura disseminació de resultats en un context científic (congressos, jornades, conferències o articles). Respondre el qüestionari, doncs, implica acceptar que se l'ha informat sobre el tipus de recerca que s'està portant a terme i donar el seu consentiment sobre el que s'ha exposat anteriorment.

Moltes gràcies per la seva col·laboració,

Laia Arias

1. He entès la informació i accepto participar en el present estudi titulat "La violència intrafamiliar cap a infants durant la pandèmia per la Covid-19. Causes i conseqüències des de la visió del sector socioeducatiu".
 - Sí
 - No

2. Indiqui el seu gènere:
 - Dona
 - Home
 - No m'identifico amb cap dels anteriors
 - No ho vull especificar

3. Quin és el seu perfil professional?
 - Psicopedagog/a
 - Pedagog/a
 - Psicòleg/Psicòloga
 - Treballador/a social
 - Educador/a social

4. Quants anys d'experiència té com a professional del seu àmbit?

- Menys d'un any
- Entre 1 i 5 anys
- Entre 6 i 10 anys
- Entre 11 i 20 anys
- Més de 20 anys

5. A quin servei treballa?

- Equip d'Assessorament i Orientació Psicopedagògica (EAP)
- Serveis Socials

6. A quina comarca de Catalunya treballa?

7. Indiqui la zona a la qual treballa (barri i localitat):

8. Per la seva experiència professional, marqui les causes de violència intrafamiliar cap a infants principals que vostè ha identificat durant la pandèmia per la Covid-19:

- Empitjorament de la salut mental dels progenitors o tutors legals de l'infant.
- Situació socioeconòmica precària (inexistència o baixos ingressos econòmics per part dels progenitors o tutors legals de l'infant, falta d'ajudes econòmiques de les administracions, etc.).
- Tensions en el nucli familiar de l'infant.
- Incertesa sobre el futur per part dels progenitors o tutors legals de l'infant.
- Violència preexistent en el nucli familiar cap a l'infant (la violència pot comprendre violència física, violència verbal, negligència o violència sexual cap a l'infant).
- Violència de gènere al nucli familiar.
- Restriccions aplicades pels governs per a reduir la transmissió del virus de la Covid-19 (confinaments, falta de contacte físic, etc.).
- Saturació dels serveis educatius i de protecció a la infància.
- Dificultats en la detecció de casos per part dels serveis de protecció a la infància.
- Manca de recursos humans dels serveis educatius i de protecció a la infància.
- Manca de recursos materials dels serveis educatius i de protecció a la infància.
- Altres:

9. Per la seva experiència professional, marqui les conseqüències principals que vostè ha identificat que la violència intrafamiliar cap a infants durant la pandèmia per la Covid-19 està generant:

- Un empitjorament de la salut mental dels infants.
- Un enquistament de la violència intrafamiliar cap als infants.

- Un augment de la violència de gènere en el nucli familiar.
- Una acumulació de casos que no es poden atendre tan bé per part dels serveis educatius i de protecció a la infància com abans de la pandèmia.
- Un desgast dels professionals del sector socioeducatiu (síndrome d'esgotament professional).
- Dificultats en la detecció d'alguns casos per falta de recursos humans als serveis educatius i de protecció a la infància.
- Dificultats en la detecció d'alguns casos per falta de recursos materials als serveis educatius i de protecció a la infància.
- Altres:

10. Per la seva experiència, quines solucions considera que caldria aplicar per tal de reduir la violència intrafamiliar cap a infants? Marqui les opcions més importants per a vostè:

- Un desplegament de polítiques públiques que aportin més recursos humans.
- Un desplegament de polítiques públiques que aportin més recursos materials.
- Una atenció més personalitzada a la infància vulnerable.
- Un augment de les plantilles de professionals que treballen als serveis educatius.
- Un augment de les plantilles de professionals que treballen als serveis de protecció a la infància.
- Un augment de les plantilles de professionals que treballen als serveis de salut mental.
- Un acompanyament als progenitors o tutors legals per a reduir l'estrès parental i fomentar habilitats parentals.
- Una millora en la coordinació entre serveis socioeducatius d'atenció a la infància.
- Altres:

11. Indiqui aquí si té cap observació sobre el qüestionari o algun assumpte que vulgui exposar o aclarir sobre les respostes que ha donat.

En acabar el qüestionari, cliqui acceptar i FINALITZAR.
Moltes gràcies per la seva col·laboració.